

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrstiče,
če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Častitim bralcem!

V poslednjem listu je dosedajni vrednik „Gospodarja“, preč. g. Dr. Jožef Ulaga vzel od bralcev slovo, ker ga božja previdnost kliče na drugo mesto in v drug poklic.

Odbor tisk. društva si šteje v svojo dolžnost, pri tej priliki v imenu društva in v imenu „Gospodarjevih“ bralcev odhajajočemu g. vredniku javno izreči najsrčnejšo zahvalo za njegovo preveliko požrtvovalnost, po kateri je skozi blizo 4 leta, ki so bila enako burna v političkem kakor v cerkvenem oziru, z neutrujeno delavnostjo, pogumnostjo in modrostjo, „Gospodarja“ vredoval iz čiste ljubezni do slovenskega naroda in do sv. kat. cerkve, brez ozira na toliko britkost in sumničenja, ki ga je od raznih strani zadevalo. Zaveš, da je s svojim vzornim vredovanjem število naročnikov od 600 povzdignil na 1400, mu bodi najslajše plačilo; kajti živo spričevanje je, kako dobro je razumel potrebe našega časa in našega ljudstva in kako razumno jim je vsestransko vstrel. — Da ga spremlja vsepovsodi božji blagoslov in hvaležna ljubezen Slovencev!

Odgovorno vredništvo „Gospodarja“ prevzame z današnjim dnevom č. g. Dr. Lavoslav Gregorec, profesor bogoslovja, in na njega naj se blagovolijo adresirati vsi za list namenjeni sestavki, dopisi in sploh vse vredovanje zadevajoče listine.

Administracijo lista bo opravljal tudi znanprej č. g. Jožef Hrzič, kaplan stolne mestne fare, in na njega naj se adresirajo vsi denarni listi in vsi dopisi, zadevajoči naročnino, in serate in razpošiljanje lista.

Namen lista, enako tudi načela, katero bode zastopal v cerkvenem, narodnem in političkem oziru, ostanejo nespremenjena, kajti „Gospodar“ je, in ostane tudi zanaprej lastnina katoliškega tiskovnega društva.

Odbor kat. tisk. društva.

V Mariboru 14. febr. 1875.

Sveto leto in liberalna politika.

K. V mnogih škofijah se je sv. leto že oznanilo in v naši škofiji na pepelnično sredo ob 5. popoldne že tudi začelo. Pa kaj ima sv. leto opraviti s politiko, in zlasti še z liberalno politiko? Prav dosti; in ravno to hočemo povedati, — povedati pa zato, ker se liberalci sv. letu nasproti jako černo držé, in so znamenja, da jih je volja, njegovim pobožnostim in sv. vajam ugovarjati.

Da je liberalna politika vsepovsodi hudo zavožena, tega ne trdi edini „Gospodar“, ampak povedajo na vsa usta ravno te dni najbolj liberalni časniki, ki na pomoč kličejo „boljše moči“, da bi zavoženo politiko zopet iz blata potegnile in jo spravile na pravi tir. V katerem oziru je pa liberalna politika zavožena? Zlasti v trojnem oziru.

1. V svobodomiselnem oziru. Pametni ljudje menijo, da gre svoboda le dobrim in poštenim ljudem, čednosti in kreposti. Liberalci pa so svobodo takó čudežno vravnali, da najbolj na korist hodi lenubom in potepuhom, razuzdanosti in krivici. Hudodelstva: tatvine, ropí, ogromne goljufije, poboji, umori itd. se množijo prav zató takó silovito, da zdaj že liberalci sami na glas rečejo: tako ne gre; treba je kreniti na drugo stran. —

2. V gospodarskem oziru. Liberalci so dolžili prejšno krščansko politiko, da so zavoljo nje narodi in države ubožale in se zadolžile; rekli so, po njih novih nauk se bo povrnilo premoženje in bogastvo v države, med narode, da, v vsako posamesno hišo. Obetali so prave nebesa na zemlji. Stavili so velikanske tovarne, zidali železne ceste, snovali denarne družbe brez konca in kraja, ponosno so kazali na svoje nakupičene milijone, češ, to je sad naše modrosti, to napredek nove dobe, začetek nebes že tukaj na zemlji. In denes? Potihnili so slavospevi neslišanega napredka, nagrabljeni milijoni so zginili, kakor juternja meglja pred solncem, vsepovsodi strašanski polom. Banke falirajo, kupčijske hiše napovedujejo krido, fabrike ugasujejo svoja ognjišča, in razpuščajo delavcev

na tisoč tisoče s trebuhom za kruhom. Cele kope takih iz-tradanih delavcev se klatijo okoli, zlasti po me-tih, pa že tudi po kmetih. Nekteri ponižno prosijo kruha, drugi si ga jemljejo s silo, tretji pa kažejo bogatinom srdite zobé, in kuhajo v sre-u krvavo maščevanje. Liberalci sami s strahom spo-znajo: zavozili smo! Ubijajo si glave, kakó z del-om in kruhom preskibeti uboge in zabraniti ogenj socialnega punta, ki se na strehi zdaj te zdaj one države prikaže. Muogo ugibajo, ali pravega ne uganejo. —

3. V verskem oziru. Boga so odpravili iz politike. Pravijo, da politikarjem, kadar po-stave delajo, se nikakor ni treba ozirati na božjo večno in nespremenljivo postavo; kajti no-vošegna država je sama sebi svoj bog. Kar večina sklene, to je postava in tedaj tudi pravica, ali se z božjo postavo vjema ali ne, na tem ni celó nič ležeče. Da; Bog in njegova cer-kev ima v novošegnih državah od zdaj zanaprej le toliko in le tiste pravice, ktere ji liberalni po-stavodajalci milostno podarijo. Od tod pa prihaja, da so si postave in pravica vedno bolj navskriž, da so ljudstva vedno bolj nezadovoljne, in države vedno bolj nesrečne. Ker v politiki ni Boga, zato tudi ni svitlobe in mazila sv. Duba. Srdito se gledajo stranke, srdito se gledajo države, srdito se gledajo narodi, in naša razburjena domišlija zagleda krvavi vojskuni meč na obnebjí zdaj te, zdaj one države. Zmešujava je splošna in nevar-nost vedno večá. Tudi to spoznajo liberalci sami in že marsikteremu njih prvakov je po sili iz ust ušla beseda: zavozili smo! Pa kakor se tudi li-beralci po vseh deželah zdaj že sami med seboj lasajo, in na nos na glavo postave spreminjajo in nove kujejo, na bolje le ne pridemo, ampak gremo očitno na huje.

In v tej vesoljni zmešnjavi milo zapojejo zvonovi vseh katoliških cerkev po vsem svetu ter nam oznanijo sveto leto. O da bi spoznali nje-govo dobroto vsi, in zlasti še liberalci, vi, kako prav o pravem času vam pride, ter vam ob uri, ko vas lastna modrost zapušča, svojo nebeško po-moč v vseh treh obzirih ponuja!

Sv. leto kliče prvič k pokori in pravemu poboljšanju življenja. Sovražnikom oznanuje spravo, tatovom in roparjem zapoveduje povračilo tujega blaga, zapravljevcem nalaga varé-nost in zmernost, in pohujšljivim mehkužencem za-tajevanje samega sebe. Koliko nesrečnih je še denes na poti hudodelstva in na stezi v ječo, ki bodo z božjo pomočjo v sv. letu zopet našli in nastopili stezo pravičnosti! Sv. leto oznanuje pravo svobodo Božjih otrok, in le ti umejo brez nevarnosti za bližnjega rabiti največo državno svobodo. —

Sv. leto kliče drugič k usmiljenju do ubogih. Z močjo božje besede trka na bogati-nov zaklenjene škrinje zlata in srebra, ter jim ve-leva, da naj svoje dolgove pred Bogom po-

plačajo z milošnjo do ubogih na zemlji, po besedah Kristusovih: Karkoli ste storili enemu mojih najmanjših bratov, ste meni stouili. Boga-tinom določno reče, da brez usmiljenja do ubogih za-nje ni odpuščenja pred Bogom, in da more biti njih radodarnost tem večá, kolikor večá je ubogih nezakriviljena sila. Tako se spoznata oba, bogatin in ubožec, na pragu kat. cerkve kakor otroka istega Očeta v nebesih, ki sta dolžna se med se-boj bratovsko ljubiti in podpirati. Po spričeva-nji zgodovine se nikoli toliko milošnje med uboge ne deli, kakor ravno v svetem letu. Vojaške ar-made še niso nikoli stalno zadušile socialnega punta ne v statodavnih ne v novejših državah; pravo gasilo ima le cerkev Kristusova, njegovo ime je krščanska ljubezen, ki jo sv. leto z močnim glasom oznanuje.

Sv. leto kliče tretjič k molitvi, in sicer k združení, obilni in stanovitni molitvi v procesi-jah in pri štacijonih za sv. odpustke odločenih. In zakaj se bo toliko molilo in prosilo? Be-rite okrožnico sv. Očeta, berite pastirske liste na-ših škofov. Ena in ista molitev je povsodi naročena; — molitev namreč, da bi sv. Duh raz-svetil cerkvene in državne vladarje in njih sveto-valce in pomočnike, naj bi sebi izročene podlož-nike z modrostjo vodili po stezi pobožnosti in pra-vice; — da bi večni Bog vsem vladarjem in ob-lastnikom mir in ednóst dodelil; — in da bi vse-gamogočna milost božja vse zmote in grehe za-tila, zmotene in grešnike pa na stezo resnice in pravice zavrnila. Kaj, ako bi bila naša molitev taka, da bi vredna postala vslíšanja Božjega, ali bi hipoma ne končale vse državine homatije in ne zginile vse bojazni krvavih vojsk?

Tedaj, dragi politikarji! ki še vedno, preden svoja zborovanja začnete, v očitni službi Božji sv. Duba na pomoč kličite, če ni vse to od vaše strani le na videz storjeno (kar misliti nočemo), nikakor ne smete in ne morete pisano gledati sv. leta in njegovih procesij in njegovih pobožnosti; vsaj se te pobožnosti v eni edini molitvi izhajajo, da bi luč sv. Duba vso cerkev Kristusovo in vse države prešínila in njegovo mazilo vse cerkvene in dr-žavne rane zacelilo. — Mnogo sredstev in zdrav-il ste že poskušali, ali vse skupaj ni nič poma-galo; poskusite toraj brez strahu in srčno še tudi pomočke in zdravila svetega leta. Pomoč vam je gotova. —

V to ime pomozí večni Bog, in dodeli mi-lostljivo, da bi se zlasti vsi Slovenci dobrot in mi-losti sv. leta prav obilno vdeležili, in tudi med njimi bo ponehal cerkveni in politični prepír, ter jim zopet zasijala nebeška zvezda miru in sprave in ljubezni bratovske!

Nekoliko črtic iz Ofenheimove pravde.

V zadnjem listu je „Gospodar“ po dosti ob-širnem uvodu svojim bralcem pravil „kaj da je

bivši minister dr. K. Giskra pri svojem zaslišanju pred porotno sodnijo govoril; danes hočemo izpovedi druge ekscelencije, sedanjega ministra trgovinstva, dr. A. Banhansa, posneti.

Po storjeni prisegi izpovedal je dně 28. jan. minister, da je res žl. g. Glaser dve opravnini (proviziji) za 25.000 gld. dobil. On sam (Banhans) pravi, da je kot ud opravninega sveta, pa ne kot ustanovnik hipotekarne rentne banke, za svoj trud 6000 gld. nagrade v denarju in 20 akcij česke železnice dobil. Ravnatelj Lōw-u se je stavbinska priklada od 1000 gld. za miljo izplačala. Kolikor se mu dozdeva, natanko ne more tega povedati, je za svoje akcije 400 gld. dobička potegnil. O tistih 5000 gld., ktere je W. Glaser za neko neznano osebo prejel, pravi gosp. minister, da ne more nič povedati. Z Glaser-jem ja zdaj, pa ne prej, dobro znan; ali tu pod prisego potrjuje, da pri celi tej stvari ni imel nobenih pristranskih namenov, ampak edino le koristi česke severne železnice pred očmi. Ko je potem zagovornik Ofenheimov dr. Neuda zahteval, da se naj gospod minister še o nekterih drugih točkah razun njegovih zvez s česko-severno železnico pred sodnijo popraša, je vzbudilo to zahtevanje med predsednikom sodnije in državnim pravnikom na jedni in med zagovornikom na drugi strani tako živahen razgovor, da se je seja zarad posvetovanja sodnije, ali se naj zagovorniku ustreže ali ne, za nekaj časa prenehala. Sklep sodnije je bil, da se to ne zgodi; vsled tega se je med ministrom Banhansom in zagovornikom dr. Neudo naslednji prezanimivi razgovor vnel, ki ga od besede do besede svojim bralcem tukaj podamo.

Zagovornik: Niste li ekscelenca, razun teh 5000 gld. nič več dobili? —

Priča (min. Banhans): Drugega nič kakor teh 5000 gld. in sicer v oddelkih, jedenkrat 3000 gld. in drugikrat 2000 gld.

Zagovornik: Potem takem obžalujem, da sem prisiljen povedati, kar mi je o tej stvari znanega. Ne pod Vašim imenom, ekscelēncā, ampak pod drugim, se je znaten znesek kot ustanovnik dobiček pri hipotekarni rentni banki vzdignil. Od tega zneska je Vaša ekscelenca jeden del potegnila, o čemur se nahaja pobotnica ad Vaše roke podpisana. Vi ekscelenca ste si v zadnjem času močno prizadevali, to pobotnico sopet nazaj v svoje roke dobiti.

Priča (s povzdignjenim glasom): Vedel sem in se bal, da se sedanji trenutek ne bode pustil memo iti, da bi se nova sumničenja na-me ne nakupičevala. Vse kar sem tu povedal, sem pod svojo prisego povedal. Jaz nisem nobenega daljnega zneska, kakor 5000 gld. vzdignil, in od tega za 2000 gld. pobotnico podpisal, pa si tudi v zadnjem času nisem prizadeval, od mene podpisane pobotnice nazaj v roke dobiti. Vse kar sem podpisal ali potegnil, bodem v vsakem času zagovarjal.

S tem je bilo zaslišanje ministra dra. Ban-

hansa kot priče pred sodnijo končano, ker je sodnija je že poprej bila sklenila, da se zastran drugih reči minister ne sme izpraševati. Tu sem spada posebno trditev zatoženca Ofenheima, da se je ostro postopanje proti njemu in sekvester proti železnici napel iz mrzenja g. ministra Banhansa, ker ni hotel Ofenheim po želji ministra vdeležiti se pri nakupovauju grajščin na Českem, da dobijo ustavaki večino glasov v velikem posestvu.

V ozki zvezi z sejo pa je pismo, ktero je minister Banhans zagovorniku dru. Neudi javno poslal in ki se takole glasi:

Blagorodni gospod!

Ob koncu svojega zaslišanja pred porotno sodnijo nisem več mogle natanko odgovoriti na vprašanja, ktera ste Vi zastran hipotekarne rentne banke do mene stavili. Izpovedujem toraj sledeče, kolikor mogoče odločno.

Iz oddanih akcij hipotekarne rentne banke sem za vsem 5000 gld. dobičká pridobil in sicer kakor sem že pred sodnijo izpovedal, v oddelkih izplačanih po 3000 in 2000 gld. Oba zneska sem dobil l 1871. O prvem znesku nisem pobotnice podpisal, o drugem znesku, 2000 gld. naureč. sem pa pobotnico podpisal, ktero sem grofu Spiegelnu poslal. To pobotnico sem v zadnjem času, ko mi je šlo za to, da sem si svoj spomin nekoliko oživim, viditi hotel, in le na toliko sem se za to pobotnico brigal. Ona je jedina, ki jo v tej zadevi podpisal. Trditev, da mi je pri tej stvari razun onega, že večkrat imenovanega zneska od 5000 gld. še kaj dano bilo, je neresnična. Trditev, da sicer nisem pod svojim, ampak pod drugim imenom znamenit znesek kot ustanovnik dobiček potegnil, zbada mojo osebo. Če se pa na to še dalje trdi, da je od tega zneska eden del na me prišel, da sem o njem pobotnico podpisal in si prizadeval, to pobotnico nazaj dobiti, zaznamuj m vse te tri dogodke kolikor morem najodločnejše kot neresnične.

To svoje pismo, v katerem odločno ugovarjam onim trditvam, o kterih ste rekli, da ste za nje porok, izročam zajedno tudi javnosti.

Z visokim spoštovanjem

Dr. Anton Banhans."

Na to pismo je pa tudi zagovornik, dr. Neuda, javno odgovoril, kar hočemo prihodnjič pojasniti.

Gospodarske stvari.

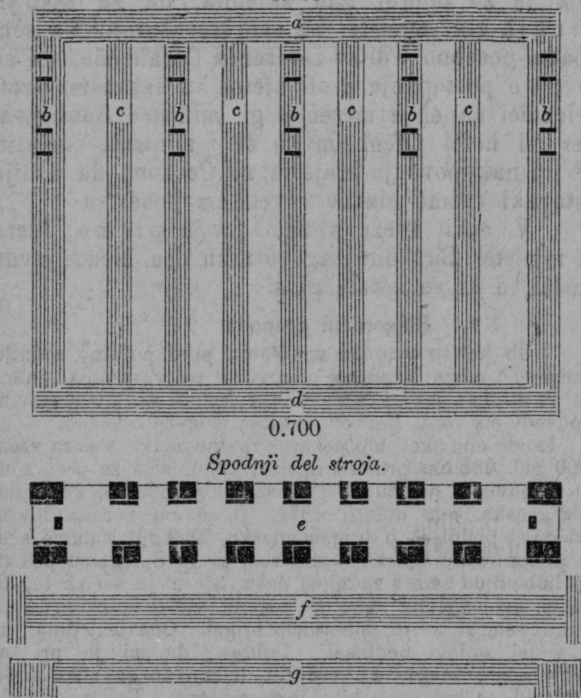
Stroj za pletenje ležakov in stojakov.

V „Slov. Gospodarju“ so bili popisani „lembaški panji ali koši“, kako so sestavljeni, in med drugim je bilo rečeno, da so panji iz slame pleteni za čebelorejo najboljši. Okrogle slamnate panje zna skoro vsak vincar plesti, ker se blizo tako izdelavajo, kakor jerbasiali korbi, samo da se bolj debeli napravijo zavoljo toplote. Alj stojakov in ležakov ne zna vsak plesti, zato naj sledi tukaj obris in popis stroja za pletenje takošnjih panjev.

Stroj za pletenje ležakov in stojakov se napravi iz trdega lesa. Spodnja deska, v ktero se po straneh devet stebričev 0.030 Mm. širokih, 0.020 Mm. debelih in 0.450 Mm. visokih postavi, je 0.700 Mm. dolga in 0.030 Mm. široka (glej obris stroja in deske e). Med stebriči, črez ktere je od zgoraj primerno dolga letvica ali lišta pritjena, je pro-

Stroj za pletenje ležakov in stojakov.

0.700

Merilo 0.010 Mm. = 0.100 Mm.

stora za 0.040 Mm., kakor je namreč stena panjeva debela. Stebriči *b* so pritrjeni, na katerih so navrtane luknje za žreblje, da se zamore slama trdno stisniti (glej na obrisu *b* črtice —); stebriči *c* so pregibljivi, da se pri pletenju izvlečejo, in delo lažje opravljajo.

Za pletenje se priredijo primerno dolge in 0.040 Mm. debele letvice, ki se na krajeh za 0.050 Mm. narazen navrtajo; na spodnjo letvico, ki je 0.040 Mm. široka, se položi slama, na to pa druga letvica 0.060 Mm. široka.

Pri stiskanju slame se na vrh položi letvica *f*, ki je na koncih širja in na spodnji strani malo zarezana (glej obris *g*), da se lepo prilega, in ne meži.

Zgojnja stran stroja, da ga slama pri stiskanju preveč ne razžene, se s kljuko ali s kaveljni pritrdi.

Plete se ali z vitrami iz trsti ali pa s špago, ktera se v dolgo iglo napelja in ž njo prepleta.

Iz tako pletenih sten se sestavi potem panj, in z ravno tako pletenim pokrivalom pokrije.

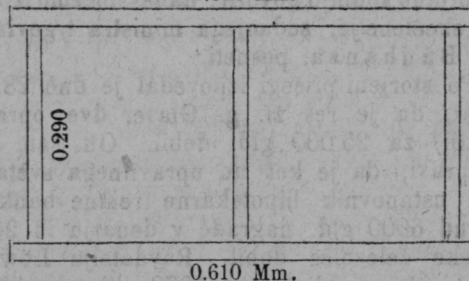
Stroj je od znotraj 0.630 Mm. dolg, 0.040 Mm. širok, in 0.450 Mm. visok. Od zunaj pa 0.700 Mm. dolg, 0.520 Mm. visok, in 0.080 Mm. širok.

Za navrček še sledi tukaj: čebelarski hlapec.

Čebelarski hlapec žluži za polaganje satovnikov, kedar se iz panja vzamejo, bodisi, da je treba panj očediti, ali matico pregledati, ali pa strd odvezeti.

Čebelarski hlapec.

0.610 Mm.

Merilo 0.010 Mm. = 0.100 Mm.

Za čebelarski hlapec se vzame 0.610 Mm. dolga, 0.280 Mm. široka, in 0.025 Mm. debela deska; na njo se postavijo na dveh straneh trije po 0.290 Mm. visoki, tenki stebriči, na ktere se pritrdite dve po 0.610 Mm. dolgi letvici ali lišti, kamor se zamorejo potem satovniki obesiti. Stebriči se pritrdijo 0.230 Mm. na razen, da je med njimi za satovnike dovolj prostora; in da se hlapec ne maha, je dobro na koncih še poprek tenke letvice položiti in pritrditi. H.

Gospodarske skušnje.

Pozno branje sladko vino. Na dosti krajih so že opazili, da sladkor v grozdju posebno v toplih dnevih meseca oktobra izdatno raste. V Klosterneuburgu so zadnje leto videli, da se je začetka oktobra za $5\frac{1}{2}\%$ pomnožil. Iz tega se lahko sprevidi, kako važno je toliko pomnoženje sladkorja za dobroto in ceno vina. Izračunimo na podlagi te izkušnje sladkor sam na sebi, koliko ga je, ki se n. pr. v Avstriji tako pomnoži. Na Avstrijskem se navadno 137 milijonov veder vina pridelajo. Gori povedana pomnožitev sladkorja iznaša toraj poprek 2 milijona centov sladkorja, kar ima ceno od 30 milijonov goldinarjev, če se grozdni sladkor z navadnim primeri. Iz tega se toraj lahko vidi, kako napačno oni vinogradniki ravnaajo, ki branja ne morejo dočakati in grozdje še pol zeleno potrgajo. Posebno če je grozdje zdravo, kakor je leta 1874 bilo, se zamore brez vse skrbi do konca oktobra na trsu pustiti; in vendar po nekod že meseca septembra berejo in tako sami sebi škodo delajo! Čelo večkratno podbiranje se izplača; pa vendar tudi tega v mnogih krajih nečejo spoznati.

Kakó okusnost sadja povišati. V Belgiji, kjer je umetno vrtnarstvo na visoki stopnji razvitka, je neki sadjerejec v povedanem oziru prav lepe vspehe dosegel. Posrečilo se mu je z sadjem še na drevesu visečim tako ravnati, da je dobilo okus, kterega je vrtnar hotel. V ta namen je z iglo sad večkrat nabodel in potem v čašico pomočil, v kateri je bila tekočina, ki je imela okus, kterega je sadu dati hotel. Ta ravnanje se vsakih 10 dni po 2—3krat ponovi in potem pusti mirno dalje zoreti. Poskrana tekočina se razširi

po celem sadu in mu daje okus po sadjerejčevi volji. Na tem polju se da še marsikaj izkusiti in iznajti, tako da se sadu bodisi hranivost ali okus ali pa lepota njegova poviša in pomnoži.

Priporočba.

V Bratislavcih fare Dev. Marije na Polenšaku je zveden ključavničar (bravar) J. Toš, ki izdeluje posebno izvrstne vincarske škarje za réz. Vsi gospodarji, kateri od Toša napravljene škarje rabijo, so potrdili, da so prav ročne in jako trpežne, veljajo le 1 fl. 20 kr. Vsak bo ž njimi prav zadovoljen. Podpisano društvo priporoča vsem tega pridnega narodnjaka in zvedenega bravarja. Ene škarje smo poslali vinograjski šoli v Mariboru za poskušnjo.

Pol. národno, gospodarsko društvo pri sv. Lovrencu v slov. goricah dné 4. feb. 1875.

Državni zbor.

V seji 15. t. m. so se razpravljali marsikteri zanimivi predmeti. Nas posebno zadevajoče tukaj posnamemo. Na vprašanje poslanca dr. Vošnjaka, zakaj vlada ne dopušča, da bi se v celó slovenskih farah farne knjige (matrike) pisale v slovenskem jeziku, je odgovoril minister Lasser, da ni nijenega vzroka za tako spremembo, ker jo želé le nekteri slovenski dušni pastirji (windische Seelsorger) ne pa ljudstvo.

Na vprašanje istrijskega poslanca dr. Vitezič, zakaj je neki štibernski vred nekemu župniku, ki mu je poslal dve vlogi, pisani v hrvaškem jeziku, te vlogi vrnil z naročilom, naj mu jih pošlje v italijanskem jeziku, je odgovoril isti minister, da ker sta se pripetila le dva taka slučajja, ni muje vredno, v tej zadevi dajati posebnih ukazov.

Na vprašanje kranjskega poslanca grofa Barbo, ali so znane vladi nepostavnosti, ki so se na spodnjem Kranjskem godile pri razdelitvi državne pomoči med kmete, po toči poškodovane, je odgovoril isti minister, da se je godilo vse popolnoma po postavi. Ni se gledalo, ali je kdo za sedajno vlado, ali zoper njo; ampak gledalo se je le na potrebo, ter se je pomoč odrekla le onim, ki so bili sicer poškodovani, vendar pa so za drugo dosti premožni, in med te spada tudi tisti kmet, zastran kterege se je stavilo vprašanje, ker ima premoženja od 8000 — 10.000 gld. Njemu namenjeno pomoč od 72 gld. je deželni namestnik lastnoročno na poli prekrizal.

Na vprašanje poslanca dr. Zaillner, zakaj se onim, ki so „edini redniki“ svoje družine, oproščenje od vojaške službe še bolj ne polajša, je odgovoril minister deželne brambe, polkovnik Horst, da brez škode za armado in brez krivice za druge k vojaštvu zavezane osebe polajšanje v tej zadevi ne more in ne sme dalje segati, kakor že djansko sega. Kakor edini rednik

družine se smatra tisti, kateri edini s svojim delom družini kruh služi, takó da je cela družina djansko brez kruha, ako se ji ta rednik v vojaštvo vzame. Na kmetije toraj se to pravilo ne da raztezati, ker tamkaj mož ali sin ni edini, ki kruh pripravlja; ampak na kmetiji dela vsa družina in vzajemno kruh služi. Vender se pa tudi zastran kmetov jemlje ozir, da se namreč vojakom, ki so doma pri delu neobhodno potrebni, veliko ležej in hitreje odpust dovoli.

V razpravo pride dvojni predlog poslanca Dr. Razlag zastran polajšanja vojaške dolžnosti, zlasti za katoliške bogoslovce. Prvi predlog je, naj bi se „nezmožnosti, za družino kruh pripravljati“, enako stavil tudi slučaj, če je rekrutov oče, ali če je oče že umrl, njegov stari oče (dedec) že starost 60 let dosegel. Minister Horst izreče, da temu predlogu ne more pritrditi, zato tudi pri glasovanji pade. — Da bodo bralci drugi Razlagov predlog zamogli umeti, se naj poprej pojasnite dve reči. Za vsako škofijo so prečastiti škofje vladi potrebno število bogoslovcev naznanili, in vlada je to število potrdila. N. pr. za Lavantinsko škofijo je vlada 69 bogoslovcev na leto potrebnih pripoznala; letos pa jih je le 37. Po vojaški postavi vživajo le tisti bogoslovci, kateri so bila kakor bogoslovci (to je, že v semenišči bivajoči) v vojake vzeti, polajšanje, da po prejetem mešniškem posvečenju ne služijo ko navadni vojaki, ampak le kakor vojaški duhovniki. Ako je bil pa kdo že v 7. ali 8. šoli v vojake vzet, in je tedaj že kakor vojak v semenišče stopil, njemu ne velja to polajšanje; ampak on mora tudi po končanih bogoslovskih šolah kakor navadni vojak služiti in puško nositi. Zato tudi škofje takih vojakov ali celó niso v semenišča sprejemali, ali pa če so jih tudi sprejeli, jih po končanih šolah v mešnike posvetiti niso zamogli. Zato sta tudi v naši škofiji dva bogoslovca po dovršenih šolah blizo dve leti čakala, dokler jih niso svetli cesar po posebni dobrotljivosti pomilostili, ter sta bili pretečeni mesec mešnika posvečena. — Dr. Razlag je toraj stavil predlog, da do tistega števila, ki je za vsako škofijo določeno, naj vživajo zastran vojaštva vsi bogoslovci enako polajšanje, tudi tisti, kateri so že kakor vojaki v semenišče stopili. Ta predlog je s tehtno besedo podpiral poslanec Fr. Weber, ter zbornico opozoril na neenakost z državo unkraj Litave, to je, z Ogerskim, kjer so vsi bogoslovci vojaške dolžnosti prosti, potem na neenakost z drugimi stanovi; vsi drugi dijaki, ki so ob enem vojaki, zamo-rejo namreč izvoljeni stan nastopiti in si kruh služiti, le vojak bogoslovec ne more nastopiti zaželjnega mešniškega stana. Na zadnje je še rekel, da trpi država gotovo večo škodo, če ji manjka n. pr. 1000 dušnih pastirjev, kakor če bi 1000 vojakov manj imela. Predlog sta podpirala tudi dekan Pflügl in Dr. Vitezič. — Minister Horst pa, kakor prav vojak od nog do glave, ki v dr-

žavi ne pozna nijene druge, kakor le vojaško potrebo, je odgovoril, da temu predlogu ne more pritrčiti, ker toliko vojaških duhovnikov ne potrebuje. On pravi, da armada celo ob času vojske ne potrebuje več kakor 212 kat. duhovnikov; zdaj pa jih že ima 431 zaznamovanih in po semeniščih jih študira še 823. Enako jih za deželno brambo (Landwehr) potrebuje le 50, ima jih pa že 272, brez tistih, ki so še v semeniščih. Predlog tedaj pade pri glasovanju!

Mi se le čudom čudimo, da pri tej priliki ni besede povzel plemeniti Stremajer, minister uka in bogočastja, v brambo bogoslovcev. Leško bi bil namreč rekel tovaršu ministru Horstu: Če ti ne potrebuješ toliko vojaških duhovnov, potrebujem pa jaz toliko in še več šolskih katehetov, in če boš ti vse bogoslovce v vojaško suktnjo utaknil, kje jih bom dobil? Jaz stavim šolo za šolo, ne kar v vsaki fari eno, ampak po mnogih farah, po tri, po štiri, po pet. Če ne bo kaplanov, in če bode celó marsiktera fara brez farmeštra, kakor se že godi na Koroškem, na Istrijskem i. t. d., kje bom dobil katehetov, da bodo v šolah razlagali krščanski nauk? To in še mnogo drugega bi bil minister Stremajer lahko povedal ministru Horstu v pojasnenje in podučenje. Da je molčal, akoravno je bil pri seji, je znamenje, da ni hotel žaliti liberalcev; in da ni govoril, je znamenje, da ni hotel pokazati, ali drži s klerikalci ali ne.

Našim bogoslovcem pa pri tej priliki rečemo: Nikar naj vam srce ne upade! Kogar Bog v duhovski stan kliče, ga bo tudi vanj pripeljal, če tudi morebiti še le po mnogih skušnjah in britkostih, in vse človeške moči in postave božjega skepa ne bodo ovrgle.

Za Bogom pa je naše upanje modrost, pravičnost in milost našega presvetlega cesarja!

Dopisi.

Iz Maribora. Tukajšna deželna sadje in vinorejska šola je imela 16. februarja letno skušnjo. Nazoči so bili mil. knezo-škof, dr. žl. Schreiner kot poslanec deželnega odbora, okrajni glavar in veliko drugih gospodov. Učencev je 22; vsi čedni in bistroumni mladenči, večidel sinovi slovenskih staršev. Vspéh učenja je bil izvrsten, odgovarjali so gladko in umno.

Učitelji so: ravnatelj sam g. Goethe, ki je zopet pokazal, da je zvedenec in dober učitelj. G. Heinrich, učitelj zemljeznanstva in rastlinstva, g. Jakše, učitelj normalnih predmetov, zemljemerstva in vaje v besedi in pisavi. V prvem letu je, se vè da večidel slovenski jezik kot učni jezik, učenci po večini nemčini ne razumejo. *)

*) Je v drugih letih že vse čisto nemško?

Vredn.

Po skušnji so dobili nekteri posebno pridni praktične premije. 9 učencev: Alojz Juvančič, Janez Prelog, Štefan Super, Martin Vtičar, Jožef Wolf, Franc Vučina, Henrik Schigert, Otto Zadavec, Janez Kožer stopi zdaj po doveršenem tretjem tečaju iz šole, ker se nekteri na svoj dom podajo, drugi službe pri grajšinah dobijo.

H koncu je g. dr. žl. Schreiner učence prav mično nagovoril, jim hvaležnost do učiteljev in pridno in zvesto delovanje priporočil. Potem je ravnatelj genljivo in s solznimi očmi slovo vzel od učencev, ki šolo zapustijo, ter jih imenoval svoje veselje in zlahtni kinč sadje in vinorejske šole.

Od sv. Ropra v sl. gor. 3. t. m. je šel Janez Ricinger, sin živinoderca, po Zavrhu domu. Pred bramom Mice Kranjčeve je strašno preklinjeval in sina M. Kr. z imenom Štefana dražiti začel. Štefan si je prizadeval R. pomiriti alj brez uspeha. Beseda je besedo dala in še hujši krič nastal. Ko mati iz brama stopi in reče: „Prosim vaju božita si dobra in tiho; ti Anza pojdi lepo domu, ti Štef pa v hišo“, jej R. naglo nož v trebuh zažene in skoraj ob enem tudi Štefa hudo rani. Mati je bila na smrt ranjena in prosi sina, naj jej pripelje duhovnika. Sin sam ranjen, vendar hiti, kolikor more, po duhovnika, ki mater s sv. zakramenti preskrbi. Drugi dan se je tudi dal Štef previditi, ker mu je hudo postajalo. Uboga mati pa je 5. t. m. za ranjenjem umrla. Kakor se sliši, je R. neki bil vinjen. Kje pa je uzrok tolikih umorov? Ljudstvo pravi, da se hudodelniki premalo strahujejo; mi pa še pravimo, da se mladež preslabo vzreja. —

Od sy. Trojice v sl. gor. —ž— Slišal sem spet o roparskem umoru. Po slov. goricah znana Šošarska, ki je z žitom in drugim sočivjem barrantala, se je s svojim sinom preteklo soboto domu peljala. V Krabonoškem vrhu je zavolj zime iz voza stopila, mislé, nekoliko po pešni poti iti, da bi se v noge ogrela. Pa kaj se zgodi? Sin se pelja naprej — mater pa dolj od Krabonoškega vrha blizo brama Bratkovičevega hudodelniki napadejo, obropajo in ubijejo. Imela je neki blizo 500 fl. pri sebi. Kam bodedo prišli v te žalostnih časih? —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Razun tega, kar smo na drugem mestu od državnega zbora povedali, ni denes drugega pristaviti, kakor da na Ogerskem ministri in poslanci strašansko tožujejo, da denarja nãmajo. Eni svetujejo: Povišajmo davke, — drugi pravijo: Delajmo dolgove. Žalostno je obojno; — in vender je v tem vsa modrost liberalcev!

Vnanje države. V pobožni Nemčiji še vedno kat. škofe in mešnike preganjajo in v ječe zapirajo. Pa bolj zaničljivo kakor vlada z njimi

ravna, bolj krepko in pristrčno se jih oklepa verno ljudstvo. Ako pride mešnik iz ječe, ga po sto in sto ljudi s slavoklici sprejme in v sijajnem sprevedu spremi na dom.

Na Švicarskem že celó luteranski časniki določno izrekajo, da je proganjanje nedolžnih katoličanov sramota za svobodno Švicarsko državo.

Francozje že sami ne vejo, kaj bi radi? Ali bi napravili republiko, ali bi od smrti obudili pokopano monarhijo? Republike se nekako bojé, ker prerada kri pije; — rajše bi skoraj imeli monarhijo, pa se je zopet bojé, češ, potlej bi svet mislil, da niso liberalni. Francoz pa hoče liberallec biti, naj mu tudi za glavo gre.

Na Španskem si zadnje dni edini pravni kralj Karol VII. prav dobro pomaga. Njegovo geslo je: bramba kat. vere in pravice. Zato mu tudi iz srea želimo zmago.

V Rimu so pustne šeme strašansko na smeh stavile procesijo sv. rešnjega Telesa. Policaji pa niso imeli časa, kakor vlada pravi, te oskrumbe ustaviti, ker imajo dosti opraviti, da opazujejo kat. pridgarje; kat. pridgarji so tedaj že menda državi bolj nevarni, kakor bogokletneži in prekuechi?

Mi pa se nehoté spominamo besed Kristusovih: Kadar bote vidili gnjusobo stati na svetem mestu, — vedite, da je (sodba božja) blizo pred durmi. —

Za poduk in kratek čas.

Iz Ptuja v Zagreb, jeseni 1874.

(Potne črtice.)

(Dalje.)

Od Sv. Marka greva v akademičko cerkev. Služila je svoj čas oo. Jezuitom, ki so jo tudi menda stavili. Znotraj je prav okusno ozaljšana. Ravno je neki duhoven sv. mešo doslužil, ko prideva. Ko naju pri odhodu v cerkvi zagleda, naju prijazno nagovori, ter nama kot tujcema brez zahtevanja razkazuje, kar cerkev imenitnega glešta. Potem gre z nama na ulici in pozabivši na svoj zajutrak pokaže na a banovo in saborsko hišo, realko, vseučilišče, narodni muzej. Vsa ta poslopja so v gornjem mestu ne dalječ vsaksebi. Res, izobraženi Hrvati so kaj vljudni in postrežljivi! Predstavila sva se mu kot Slovenca iz Štajerskega, na kar nama odgovori: „Štujem vaju vrla slovenska bračo, i veseli me vaju v našem stolnem gradu videti. In kdo je bil ta prileten častiti mož? Bil je g. S., bivši nadzornik narodnih šol v celi granici, sedaj v pokoju, častni korar in predigar za učeča se mladež na vseučilišču. Tukaj še tedaj tudi božja beseda svojo dostojno mesto ima; v Gradu, in menda tudi na drugih

univerzah takraj Litave so l. 1848 za akademičarje sv. mašo in predigo odpravili. Ni čuda, da se brezverstvo v teh krogih silno širi. Banovo poslopje sem si domišljeval kot krasno palačo, v resnici pa je navaden sicer prostoren meščanski hram, ravno tako tudi saborska hiša, ki je, kakor podoba kaže, še nova. Nadbiškup ima mnogo izvrstnejšo stolico od bana. To velikansko poslopje obdaja metropolitansko cerkev od dveh stani, od drugih dveh pa stoji močno visoko zidovje tako, da je cerkev na sredini štirioglatega, podolgastega prostora. Celota ima podobo trdnjave, v to je tudi gotovo služila v prejšnjih premnogih, posebno turskih vojskah. Od ene daljše strani nadbiškupove palače je do prvega nadstropja stekleno obišje, v katerem je pozimi brez števila domačih in inostranskih cvetlic, rastlin itd. shranjenih, nad kterimi se lahko vsak mimogrede razveseljuje. Ob času najnega pohoda bile so te nježne krasotice zunaj pred palačo na lepem zvišanem prostoru — terasi — v obilnih gredicah posajena; vsaka gredica je bila z drugimi bolj nizkimi cvetlicami kaj okusno obrobljena. Ta prostor se gotovo vsakemu potniku zeló prikupi.

Gledé vseučilišča, ki ima biti prihodnje za vse Jugoslovane središče narodnega razvoja in véd, naj pred vsem omenim, da stoji na najbolj zvišanem kraju celega Zagreba. Prejšno gimnazijo so zvišali še za eno nadstropje, in tako stoji vseučilišče ponosno nad vsem prijaznim mestom gledajoč na vse kraje mile domovine in kliče nje sinove, naj si pridejo uma bistrít, da bodo pripravljeni za borbo, ktera še Jugoslovane gotovo čaka, ker le uma svetli meči narodom pravo slavo in vsestransko blagostanje priboriti zamorejo. (Dalje prih.)

Razne stvari.

(**Kat. pol. društvo v Slovenjgradu**) obhaja v nedeljo, 21. t. m. obéni zbor. Ker se bo takrat volil nov odbor, se vsi društveniki vljudno vabijo, tega zbora se obilno udeležiti. — Odbor.

(*Kat. pol. društvo pri sv. Jurji na Šavnici*, bo 21. t. m., t. j. drugo nedeljo v postu) obhajalo svojo drugo obletnico ob 3. uri popoldne in volilo nov odbor. — Pridite v obilnem številu koreniti narodnjaki lepe šavniške doline!

(*Javna zahvala*). Haložki naročniki „Slov. Gospodarja“ bivšemu vredniku č. g. dr. Ulaga-tu s tem srčno hvalo izrekajo za možato in blago delovanje po vredovanju „Slov. Gosp.“ in želijo mu sreče in blagoslova božjega za prihodnost.

(*Tržaški mil. škof. dr. Legat*) so za mrtudom 13. t. m. popoldne umrli. Pogreb je bil v torek prav sijajni. R. I. P.

(*Deputacija*). Iz Maribora se je podala 16. t. m. deputacija mestnega zastopa na Dunaj, da

naznani na dotičnem mestu, da bo mesto Maribor skrbelo za poslopje zborne sodnije (Gerichtshof), ter nov, zato pripraven hram sozidalo.

(Za društvo duhovnikov) so nadalje vplačali č. gg.: Ribar 22 gl., Lah, Smrečnik in Žičker po 11 gl. Sattler Jož. 2 gld.

(Spremembe v lavant. škofiji). Č. g. Matija Šinko, kn. šk. duhovni svetovalec in profesor bogoslovja je imenovan za župnika v Lutomiru; na škofijsko bogoslovsko učelišče je poklican za profesorja starega zakona č. g. Dr. Ivan Križanič, in za profesorja npravne č. g. Ivan Skuhala. — Za župnika v š. Petru v medvedovem selu je imenovan č. g. Gašpar Zupanc. — V stalni pokoj je stopil č. g. Mihael Jeras, kaplan v Dobovi in na njegovo mesto je prišel č. g. Mihael Šumer. — V št. Ilu pri slov. Gradcu ostane ondotni kaplan g. Vinc. Plaskan za provizorja, kaplansko službo pa bo začasno opravljal č. g. Fr. Dovnik, kaplan v Šmartnu pri slov. Gradcu.

Javna zahvala.

Od mnogih strani dôšle so mi čestitke zaradi imenovanja za nadžupnika v Konjicah. Ker mi ni mogoče na posamesna pisma in telegrafična naznanila odgovoriti, ter se za odkrita sočutja zahvaliti, storim to po tem potu, ter se prisrčno zahvaljujem vsem milim prijateljem, ki so mi čestitati blagovolili.

S posebnim spoštovanjem

Dr. Jož. Ulaga,
nadžupnik konjiški.

Maribor 17. febr. 1875.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuj		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	60	4	30	5	—	4	10
Rži	4	10	3	50	4	—	3	10
Ječmena	3	90	3	—	2	40	—	—
Ovsa	2	20	2	—	2	60	1	90
Turšice (koruze) vagan	3	10	2	75	3	20	2	55
Ajde	2	90	2	45	3	—	2	—
Prosa	3	80	—	—	3	20	—	—
Krompirja	2	20	1	80	2	—	1	60
Sena cent	1	80	2	—	1	—	1	—
Slame (v šopkih)	1	—	1	40	—	80	1	30
„ za steljo	—	80	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	25	—	24	—	26	—	24
Teletine	—	28	—	24	—	26	—	24
Svinjetine	—	28	—	24	—	36	—	26
Slanine	—	36	—	32	—	36	—	28

Loterijne številke:

V Trstu 11. februarja 1875: 6 2 22 25 26

Prihodnje srečkanje: 27. februarja 1875.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	70	10
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	167	—
Ažijo srebra	105	—
„ zlatá	5	24

Visokostebelna požlahtnjena drevesa.

2—2

Na grajšinskem posestvu v Račjem (Kranichsfeld) je 2000 najzlahtnejših dreves po 60 do 70 kr. na prodaj.

Oglašá se pri grajšinskem opravištvu.

Naznanilo.

3—3

Pri podpisnem se je že začelo olje delati. Preša je izvrstna; bila je na ptujski razstavi z diplomo in bronasto medaljo odlikovana, stiskuje pa tako močno, da se pri dobrem semenu iz vagana nad 10, celó do 13 pintov olja nalije. Tudi za mesiti je posebna mašina. Ker za stiskavanje eden človek zadostuje, je za polovico ljudi manje treba, kakor pri drugih oljnih prešah. Olje se pa dela iz vsake sorte semena: iz bučnic, orehov, konopelj, lena, maka, stranika, solnčnic itd. Plačuje se samo 6 kr. od pinta. Delalo se bo še 5 tjednov po velki noči. Seme za olje zamenjati je vselej mogoče.

Tomaz Krajnc, vulgo **Maleč**,
mlinar v Frajhami.

Ne prezreti!

Častitim gg. duhovnikom v pokoju ali tudi drugim, ki hoté bolj mirno življenje imeti, ponuja se za kup

posebno lepa in prilična hišica

v veselem kraju na spodnjem Štajerskem.

Zastran **kraja** naj se ponudniki blagovolé obrnóti do

2—2 **opravištva** „Slov. Gospodarja“.